

ALBERT RÀFOLS-CASAMADA

1923 Albert Ràfols-Casamada neix el dia 2 de febrer al barri barceloní de Gràcia. Fill del pintor Albert Ràfols i de Josefina Casamada.

1930-1936 Primers estudis i començament del batxillerat al col·legi dels Germans de la Doctrina Cristiana. Fa els primers dibuixos infantils relacionats amb la proclamació de la República.

1936 Durant la Guerra Civil espanyola la família passa llargues temporades a Capellades, a 60 km de Barcelona. S'inicia en el dibuix al costat del seu pare. Primeres lectures: Jules Verne, Walter Scott i El Quixot.

1937-1939 Continua els estudis a l'Institut Salmerón de Barcelona, interromputs pels bombardejos. Inicia l'amistat amb Vicenç Rossell. Primer contacte amb l'art d'avantguarda, especialment amb l'obra de Picasso, Braque i Miró, a través d'algunes revistes de l'època com Vell i Nou, Gasetta de les Arts i D'Aci i d'Allà. Fa dibuixos d'inspiració cubista i futurista. Se li desperta un gran interès pels escrits de Torres-García.

Durant aquests anys també cristal·litza el seu interès per la poesia. Llegeix García Lorca, Salvat-Papasseit, Pere Quart, Carles Riba i Tomàs Garcés. Fa els primers treballs poètics acompanyats de dibuixos.

1942-1944 Inicia els estudis d'arquitectura a la Universitat de Barcelona. A la Biblioteca de Catalunya completa la seva formació literària centrada en la generació espanyola del 27, la poesia catalana contemporània i els moviments d'avantguarda. Aquest és un període d'intensa producció poètica. 1945 Es matricula a l'Acadèmia de Dibuix Tàrraga, de Barcelona, on coneix Maria Girona. En acabar la Segona Guerra Mundial se celebra al Palau de la Virreina una exposició de pintura francesa que li causa una gran impressió. És el moment en què comença a plantejar-se la pintura com a dedicació professional. En aquest període crea les primeres pintures d'estil figuratiu esquemàtic. Inicia l'amistat amb Jordi Sarsanedas i Jaume Sunyer. 1946 Forma part del grup Els Vuit, juntament amb el poeta Jordi Sarsanedas, l'escultor Miquel Gusils, els pintors Joan Palà, Maria Girona, Ricardo Lorenzo i Vicenç Rossell, i el músic Joan Comellas. El grup fa la primera exposició a la Sala Pictòria de Barcelona. Participa amb el grup Els Vuit i la col·laboració de Jaume Sunyer en el muntatge del Retablillo de don Cristóbal, de García Lorca, presentat a la Sala Pictòria.

1947 Celebra la primera exposició individual a la Sala Pictòria. El catàleg de la mostra inclou un pre·fati de Rafael Benet, oncle de Maria Girona. Ingressa al Cercle Maillol, de l'Institut Francès, on coneix diferents artistes. 1948 Abandona els estudis d'arquitectura per dedicar-se plenament a la pintura. Participa amb dues obres en el Primer Saló d'Octubre, del qual és també organitzador. Col·labora a la revista Ariel amb un dibuix. 1949 Participa en l'exposició «Art Nou», a la Galeria El Jardí, Barcelona, i a «Pintura jove», a Olot. Com a membre organitzador del Segon Saló d'Octubre, visita Guinovart al seu estudi i s'inicia l'amistat entre tots dos artistes.

1950 Obté una beca d'estudis del govern francès, a través del Cercle Maillol, per ampliar els estudis de pintura a París, juntament amb altres artistes com Maria Girona, Guinovart, Tàpies, J. A. Roda i Xavier Valls. Resideix al Col·legi d'Espanya de la Ciutat Universitària i aprofita l'estada a la capital francesa per aprofundir en l'obra de Picasso, Braque i Matisse, principalment. Assisteix a les classes de dibuix del natural de La Grande Chaumière.

Exhaurida la beca, viatja amb Maria Girona a Bèlgica i Holanda, on pot contemplar obres de Van Gogh, Mondrian i altres artistes del moviment De Stijl.

1951 Obté el Primer Premi de Gravat Rosa Vera. El Museu d'Art de Barcelona adquireix una obra seva per a l'Exposició Municipal de Belles Arts. Amb Maria Girona exposa, a la Galeria Bucholz de Madrid, una sèrie d'obres fetes durant l'estada a París i Holanda. Segona exposició individual a la Sala Busquets, on rep crítiques elogioses d'Alberto del Casallo i de Gabriel Ferrater amb relació a la depuració dels mitjans expressius utilitzats i, especialment, amb la importància del color com a element constructiu. Participa en les exposicions «ReHets de Paris», a l'Institut Francès de Barcelona, i «Joven pintura catalana», a Madrid.

1952 El 27 de novembre es casa amb Maria Girona. És membre organitzador del Cinquè Saló d'Octubre. Participa en el Premi Internacional del Carnegie Institute de Pittsburgh, Estats Units. Coneix la poesia de Joan Brossa i inicia l'amistat amb el poeta. 1953-1954 Resideix a París, on la seva producció poètica es nodreix del contacte amb la poesia francesa moderna: Eluard, René Char, Aragon, Breton. Participa en la II Biennal Hispanoamericana, que se celebra a l'Havana.

Entra a formar part de l'Associació d'Artistes Actuals, una iniciativa promoguda per Alexandre Cirici i Cesàreo Rodríguez-Aguilera. Viatja a Londres.

1955-1957 Torna a Barcelona, on inicia un procés de depuració i abstracció de la seva pintura. Participa en la III Biennal Hispanoamericana d'Art, celebrada a Barcelona. Amb aquest motiu té lloc una exposició d'art nord-americà que li dona l'oportunitat de conèixer l'obra d'alguns expressionistes abstractes. Participa en els Salons de Maig a Barcelona, a l'Antic Hospital de la Santa Creu. Exposa a la Sala Vayreda i a la Galeria Sur de Santander. Durant aquests anys fa una sèrie de dibuixos inspirats en el paisatge de Cadaqués i una sèrie de peces de ceràmica. Reprèn, amb caràcter intermitent, l'activitat poètica.

1958 Rep la medalla Ramon Rogent en els Premis de Maig de Barcelona. Exposa a la Sala Vayreda de Barcelona. La seva pintura arriba a l'abstracció total a partir de l'estudi del paisatge. Participa en el Saló d'Art Actual del Mediterrani, celebrat a València. A Madrid visita una important mostra d'art nord-americà amb obres de Rothko, Motherwell, Newman, Kline i Pollock, entre altres, tots ells autors amb una marcada influència en la seva trajectòria pictòrica.

1959 Fa les vidrieres del santuari de la Virgen del Camino, a Lleó. Exposa a la Galeria Sur de Santander i a la Galeria Alfil de Madrid. Participa en la III Biennal d'Alexandria, la V Biennal de Sao Paulo i «20 anys de pintura contemporània espanyola», a Lisboa. Fa amistat amb els pintors H. Mompó i J. Genovés. Il·lustra el llibre Aurora per vosaltres, de Joan Perucho.

1960 Fa els decorats per a *Eldesert dels dies*, de Maria Aurèlia Capmany. Amb Todó i Garcia Llorc fa una sèrie de xilo-grafies titulades *Els 12 mesos de l'any*. Participa en l'exposició «Espace e cor na pin-tura espanhola de hoje», al Museu de Arte Moderna de Rio de Janeiro. Aquesta exposició recorre posteriorment les principals capitals d'Hispanoamèrica. Participa en les exposicions «Junge Spanische Maler», Basilea; «Salon du petit format», Galerie Kasper, Lausana, i «O Figura», en homenatge a Velazquez, a la Sala Gaspar, Barcelona. Col·labora amb l'aportació d'una obra a la creació del Museu d'Art Contemporani de Barcelona.

1961 Fa els decorats per a *Mort d'home*, de Ricard Salvat, i escriu un guió cinematogràfic titulat *Només* (idea per a un film), publicat anys després a la revista *Arc-voltaic*.

Exposició individual al Museu d'Art Contemporani de Barcelona, amb prefaci del catàleg d'Alexandre Cirici. Exposició a la sala Prado de l'Ateneo de Madrid i exposició «Expressions actuelles», a Lausana. El Museo de Arte Moderno de Madrid adquireix l'obra *Blau*. Participa en l'exposició d'art espanyol contemporani celebrada a Brussel·les, Hèlsinki, Berlín, Bonn i Munic.

1962 Inicia la tasca docent a l'Escola Elisava, fundada sota l'orientació de Cirici Pellicer, de la qual serà nomenat director l'any següent. Treballa en els decorats de l'obra *Gran guinyol*, de Joan Brossa, i en les xilografies per al llibre *Per aquest misteri*, de Joan Teixidor. S'interessa pels escrits teòrics i pedagògics de Kandinsky, Klee i Gropius. Participa en les exposicions «36 pintors espanyols», a París, i «Cinco artistas de l'Escuela de Barcelona», a Madrid.

1963 Exposicions individuals a la Galeria Belarte, Barcelona, i a la Galería Saber Vivir, Buenos Aires. Participa en l'exposició «L'Art i la pau». Pronuncia la conferència «Dibuix com a expressió del nen», a la Sala Newman de Barcelona. Inicia, amb l'obra *Homenatge a William Morris*, l'evolució cap a un nou realisme amb la incorporació del collage. En aquesta línia crea obres per a l'homenatge a Salvat-Papasseit celebrat a la Galeria Belarte, en el qual també participen Maria Girona, Guinovart, Jordi Curós i Francesc Todó. Viatja a Suècia i Dinamarca.

1964 S'interessa per aspectes teòrics de l'art i la comunicació. Participa en el Saló de Maig amb l'obra *Els timbres*. Conferència «Art i comunicació», a Lleida. Participa a MAN (Mostra d'Art Nou), Barcelona, saló al qual concorrerà regularment. Es publica a Santander la seva primera mono-grafia a càrrec de Cesàreo Rodríguez-Aguilera.

1965 Exposicions «Convergències entre el pensament i l'art actuals (homenatge a Sartre)», a l'Institut Francès, Barcelona; «Evocació del modernisme», al Col·legi d'Arquitectes, de Barcelona; i «6 artistes catalanes», a la Galería Sur, de Santander. Fa una sèrie de litografies per al llibre *Tao Te King*, traduït al català per Josep Palau i Fabre, en edició limkada. Fa les vidrieres de la residència Benlloc, a la Roca, Barcelona, i comença a treballar en les seves caixes objecte. Forma part del grup *Estampa Popular Catalana*. Primer viatge a Itàlia. S'interessa per la poesia d'Ungaretti, Montale, Quasimodo...

1966 Exposicions: sala Santa Catalina de l'Ateneo de Madrid; 1 Exposició d'Estampa Popular a l'Hospitalet de Llobregat, i Salon des Réalités Nouvelles, París.

Fa les vidrieres de la piscina de Sant Jordi de Barcelona (desaparegudes). Decorats i figurins per a l'obra teatral L'auca del senyor Esteve, de Santiago Rusinol, al Teatre Rorrea de Barcelona. Forma part, com a convidat, del tancament al Convent dels Caputxins de Sarrià amb motiu de la constitució del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona. Coneix Antoni Llena. Viatja a Londres. Visita la Red House de William Morris.

1967 Conjuntament amb un grup d'intel·lectuals, professors i artistes, funda l'Escola Eina, de la qual serà director durant disset anys. Fecunda reunió a Eina amb el Grup 63 d'intel·lectuals italians, amb la presència d'Umberto Eco, Gillo Dorfles, Antonio Porta i Sanguinetti, entre altres, en la qual tenen lloc debats sobre estructuralisme, lingüística i semiòtica. Forma part del grup organitzador de l'exposició «Homenatge a Picasso», celebrada a Barcelona. Participa en la Biennal de Menton, França, i en el Salon des Réalités Nouvelles de París. Conferència «Consideracions sobre seixanta anys d'art modern», a l'Escola Massana, Barcelona. Intervé a «Confrontation II», a l'Institut Francès de Barcelona. Viatja a Venècia i Iugoslàvia.

1968 Exposa a la Galeria Ten de Barcelona, on s'a-punta una nova orientació en la seva pintura. Seminari sobre semiòtica a Eina, amb la presència d'Umberto Eco. Participa en l'exposició «Hedendaagse Spaanse Kunst», al Museum Boijmans de Rotterdam i al Salon des Réalités Nouvelles de París. Viatja a Suïssa i Alemanya, on participa en un simposi sobre pedagogia artística. La seva activitat poètica experimenta un nou impuls.

1969 Exposicions «31 artistes catalanes», Salamanca, i «Centenari de Pompeu Fabra», al Palau Dal-mases, Barcelona. Participa en «Pictorama I, l'art al carrer», Barcelona, i «85 artistes a la recerca d'un espectador», al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona.

1970 Participa en l'exposició «Adlan i el seu temps», al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona, amb un muntatge dut a terme per l'Escola Eina sota la seva direcció. Pren part en el tancament al monestir de Mont-serrat amb motiu del procés de Burgos. Passa llargues temporades a Sitges, on es dedica especialment a la poesia visual i experimental. Dirigeix un seminari sobre semiòtica urbana a Eina.

1971 Artista convidat en l'homenatge internacional a Joan Miró celebrat a Granollers. Participa en l'exposició «Mà de pintura», al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona, i en la 1 Mostra d'Arts Plàstiques de Barakaldo, Biscaia. Viatja a Florència i la Toscana.

1972 Presenta el seu llibre objecte Com una capsula en una exposició a la Galeria Adrià, Barcelona. Participa en l'exposició «La Paloma», a la Galeria Vandrés, Madrid. Conferència a Eina: «La pintura prerafaelita». Primer viatge als Estats Units.

1973 Pronuncia la conferència «Dada: art i provocació», a l'Escola Eina, i crea la Màquina dada. Aprofundeix en treballs de poesia visual: col·labora en el muntatge de l'exposició «Poesia visual», a Eina, i a la Galeria Dalla, a Barcelona. Participa en l'exposició «Poesia experimental», organitzada per l'Institut Alemany i el Col·legi d'Arquitectes a Barcelona. Viatja a Grècia.

1974 Exposa a la Galeria Adrià de Barcelona: Obres tridimensionals defusta, la sèrie Hannover i les dues sèries de poesia visual Mitologia popular i Domèstica. Pronuncia la conferència «Panorama de l'art modern» a la universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent. Homenatge a Marcel Duchamp a Cadaqués.

Participa en l'exposició «Maestros de la pintura española de hoy», al Museo de Arte Moderno, Ciutat de Mèxic, i a la Biennal de Menton, França.

1975 Fa el muntatge «L'entorn de Ràfols-Casamada» a les dependències de la Caixa de Pensions, Barcelona, i a la Sala Tres, Sabadell. Publica el llibre de poesia visual Notes nocturnes (Edicions 62). Participa en les exposicions «Arte y vanguardia de Catalunya», a la Galería Sur, Santander; «23 artistas catalanes de hoy», a la Galería Ponce, Ciutat de Mèxic; MAN, Barcelona; i Art'75, Basilea.

1976 Participa en l'exposició «Avantguarda artística i realitat social 1936-1976», dins la Biennal de Venècia. Participa en l'exposició «Objecte» i pronuncia la conferència «Art amb nous mitjans», a la Fundació Joan Miró de Barcelona. Presenta un conjunt d'obra gràfica del període 1968-1976 a la Galeria 42 de Barcelona. Publica Signe d'aire, llibre que recull els seus poemes del període 1965-1976 (Llibres del Mall, Barcelona).

1977 Exposicions: Galería Ponce, Ciutat de Mèxic; Galeria Adrià, Barcelona; sèrie Fustes combina-des, a la Galería Rayuela, Madrid; Galería Val i 30, València, i Galeria Cadaqués, Cadaqués. Crea la carpeta d'aiguaforts titulada Vuit vents de Cadaqués (editada per R Bornbelli).

Participa en la FIAC de París. Entra a formar part del Comitè d'Activitats de la Fundació Joan Miró.

1978 Exposicions: Galeria Joan Prats, Barcelona; Art'78, Basilea; Galería Juana de Aizpuru, Sevil·la; «Katalanische Wochen», Berlín, i Galeria Sa Pleta Freda, Son Servera (Mallorca). Rep la medalla del FAD per la seva activitat artística, cultural i docent. Crea la sèrie de guaixos Berlín sobre paper de diari. Victòria Combalia escriu Matèria ipensament en la pintura de Ràfols-Casamada, llibre catàleg amb motiu de la primera exposició a la Galeria Joan Prats, amb la qual signa un contracte d'exclusiva.

1979 Exposició individual a la Galería Ponce, Ciutat de Mèxic, que edita una carpeta de serigrafies titulada El jardí. Publica Territori de temps (Quaderns Crema, Barcelona). Col·labora en la revista Quaderns Crema amb un fragment de dietari. Viatja a Mèxic, Yucatàn i Nova York.

1980 Exposicions: Galería Vandrés, Madrid; Sala Libros, Saragossa, i Galeria Cadaqués, Cadaqués. Pronuncia la conferència «L'ensenyament del color» a la Facultat de Belles Arts de Barcelona. Obté el Premi Nacional d'Arts Plàstiques.

Col·labora amb poemes i dibuixos a les revistes Cairell (València) i Separata (Sevilla). Entra a formar part del Patronat de la Fundació Joan Miró de Barcelona.

1981 Exposicions: Galería Laguada, Granada; Galeria Cànem, Castelló de la Plana, i Galería Yerba, Múrcia. Presenta la seva obra a la FIAC 81 de París. Exposició individual en la qual obté el Premi Càceres de Pintura amb el quadre Interior blau. Crea la sèrie d'aiguaforts Barcelona (Edicions Polígrafa, Barcelona). Publica Parany i

raons per atrapar instants (Les Edicions dels Dies, Sabadell). Viatja a l'Europa Central.

1982 Exposicions: Sala Luzan, Saragossa; Galería Ponce, Ciutat de Mèxic; Galería Leyendecker, Santa Cruz de Tenerife; Guild Gallery, Nova York; River Gallery, West Port, Connecticut, i Barbara Gillman Gallery, Miami. Participa en l'exposició «Quaderns de viatge», a la Fundació Joan Miró, Barcelona, i a «Libros de artistas», a la Sala Picasso, Madrid. Pinta les voltes de l'Oficina d'Informació de l'Ajuntament de Barcelona, titulades Les qua-tre estacions. Fa el llibre de poemes i serigrafies Episodi (editat per Antojos, Conca).

1983 Primera exposició individual a la Galerie Clivages, París.
Altres exposicions: Joan Prats Gallery, Nova York; «Els papers de Cadaqués», a l'Institut Francès, Barcelona, i Galeria Temple, València. També participa en l'exposició itinerant «Ardstes contra l'apartheid», que recorre Europa. La Generalitat de Catalunya li concedeix la Creu de Sant Jordi. Passa una temporada a Nova York, on crea una sèrie de pintures sobre cartró i dibuixos. Fa diversos dibuixos al rentatge per al número 7 de la revista Clivages (París).

1984 Exposicions: Galerie Clivages, París; Sala Libros, Saragossa; Straightwog Gallery, Madison, Wisconsin; Galerie Pro-Arte, Friburg, Alemanya; Galeria Cadaqués, Cadaqués, i Galeria Joan Prats, Barcelona. Exposició antològica de dibuixos, gravats i collages al Museo de Bellas Artes de Bilbao. Publica L'escorça dels dies. Fulls de dietari 1975-1977 (Laertes, Barcelona) i Angle de llum (Edicions 62, Barcelona). Dirigeix un taller de pintura al Círculo de Bellas Artes de Madrid.

1985 Exposicions: Galeria Cadaqués, Cadaqués; Art 16'85, Basilea; «Nuevas adquisiciones», Fundación Juan March, Madrid, i «El collage», Galeria Joan Prats, Barcelona. «Exposició antològica, 1957-1985», a la Fundació Joan Miró, Barcelona. Participa en la fira ARCO 85 amb la Galerie Clivages, Madrid.
El govern francès li concedeix el títol de Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres. Participa en el seminari «El arte visto por los artistas: el testimonio de los creadores», organitzat per la Universidad Internacional Menéndez Pelayo, Santander. Publica Estrats, poemes visuals (Edicions Polí-grafa, Barcelona) i Sobre pintura (Editorial La Isla de los Ratones, Santander).

1986 Exposicions individuals: Galerie Clivages, París; Joan Prats Gallery, Nova York; River Gallery, West Port, Connecticut, i Galeria Theo, València. Presentació de dues exposicions antològiques (1957-1985) al Museo Espanol de Arte Contemporáneo, Madrid, i al Palau Solleric, Palma de Mallorca. Exposicions col·lectives: «Pintar con papel», Círculo de Bellas Artes, Madrid; «Periferias», Centro de la Villa, Madrid; «Caixes», Arte-unido, Barcelona; «Homenatge a Torres-García», Galeria Dau al Set, Barcelona, i «La presencia de la realidad en el arte espanol contemporáneo», que recorre les ciutats de Buenos Aires, Montevideo, Caracas, Bogotá i Santo Domingo. L'obra Florència passa a formar part de la col·lecció permanent en homenatge a Miró a la Fundació Joan Miró de Barcelona.

1987 Exposicions individuals: Michael Duner Fine Arts, San Francisco; Joan Prats Gallery, Nova York; Sala Josep Bagés, el Prat de Llobregat, i Galeria Cadaqués, Cadaqués.

Se celebra l'exposició itinerant «Ràfols-Casamada, una visió retrospectiva 1947-1987», organitzada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, que recorre les ciutats de Girona, l'Hospitalet de Llobregat, Granollers, Platja d'Aro, Tortosa, Igualada i Lleida. Exposicions col·lectives: «Performance de dance», de Daniel Debes, Institut Francès, Barcelona; «Un certain paysage», Centre d'Art Contemporani de Jouy-sur-Eure, França; «Naturalezas españolas, 1940-1987», Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid; «Vinticinco años de arte contemporáneo español», Sala Luzán, Saragossa; «Papiers collés-collages», Universitat de València; «Inicis d'una col·lecció», Fundació "la Caixa", Barcelona; «Poseu-hi groc», Espais, Centre d'Art Contemporani, Girona; «Le siècle de Picasso», Musée d'Art Moderne de la Ville, París, i Chicago International Art Exhibition, Chicago. Publica el llibre de poemes Espais de veu, amb linòleums de Maria Girona (Edicions Druïda, Menorca).

1988 Exposicions individuals: Galeria Joan Prats, Barcelona; Centre Cultural Casa de Goya, Bor-deus; Palau dels Comtes, Centelles; Artgràfic, Barcelona, i Galerie Clivages, París. Exposicions col·lectives: «Naturalezas españolas 1940-1987», Palacio de Sastago, Saragossa; «El siglo de Picasso», Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid; «Salón de los 16», MEAC, Madrid; «Pintura española.

Aspectos de una década, 1955-1965», Fundación "la Caixa", Madrid; «Le défi catalan», Château de Biron, Dordonya, França; «Alfons Roig i els seus amics», Sala Parpalló, València; «Naturalezas españolas 1940-1987», Museo Provincial de Albacete i Museo de Bellas Artes de Asturias; «Gravures et peintures contemporaines espagnoles», Palais de la Culture, les A. Naser, Kouba-Alger, i «Col·lecció Testimoni 1987-1988», Fundació "la Caixa", Barcelona. Victòria Combàlia publica el monogràfic Ràfols-Casamada (Edicions Polígrafa, Barcelona). Viatja a Venècia.

1989 És nomenat membre de la Comissió Internacional per a la Difusió de la Cultura Catalana. Exposicions individuals: Galería Soledad Lorenzo, Madrid; Galeria Àrbit, Barcelona; Galería Bat, Madrid; Castell de Vallderoures, Diputació de Terol, Vallderoures; Galerie Calart, Ginebra; Festival Chopin de Valldemossa, Mallorca; Joan Prats Gallery, Nova York; Galerie Pro-Arte, Friburg, Alemanya, i «Ràfols-Casamada Tal-Coat», Centre d'Animation Culturelle de Compiègne et du Valois, Compiègne, França. Exposicions col·lectives: «Escultors i pintors catalans de la segona avantguarda», Generalitat de Catalunya, Consell d'Europa, Estrasburg; «Pintura catalana contemporànea», Museo de San Fernando de Maldonado, Maldonado, Uruguai; «Clivages à la Galerie Fontainas», Brussel·les; Salon de Mars, París; «17 pintors catalans i la Revolució Francesa», Institut Francès, Barcelona; «Katalanische Maler und Bildhauer», Viena; «Prova de foc», Galeria Fernando Alcolea, Barcelona; «L'Europe des Graveurs», Bibliothèque Municipale, Grenoble; «Homenatge à André du Bouchet», Schirn Kunsthalle, Frankfurt. Publica el llibre de poemes El color de les pedres (Editorial Columna, Barcelona) i Àlbum de taller (Editorial Àmbit, Barcelona).

1990 Exposicions individuals: Galeria Multiface, Lísboa; Harcourts Contemporary, San Francisco; Artgràfic, Barcelona; Galeria Theo, València; Charlotte Jackson Fine Art, Santa Fe, Nou Mèxic, i Galeria Palma Dotze, Vilafranca del Penedès. Exposicions col·lectives: «Barcelone 19 peintres», Abbaye des Cordeliers,

Châteauroux i Abbaye Prémonte, Pont-à-Mousson, França; «Catalunya, homenatge a Mèxic, 1939-1989», Palau Robert, Barcelona; «38 x 50 = 50 x 38», Galeria Pergamon, Barcelona; «A propósito de arquitectura y pintura», Colegio de Arquitectos, Granada; «Autour de la revue Clivages», Galerie Clivages, París; «Barcelona creació», Yokohama Museum of Art, Yokohama, Japó, i «Informalisme a Catalunya», Centre d'Art Santa Mònica, Barcelona. Pronuncia la conferència «Los paisajes del Museo del Prado», Museo del Prado, Madrid.

Viatja a Portugal.

1991 La Galerie Clivages de París organitza un col·loqui sobre la seva pintura, amb la participació de Georges Raillard, Bernard Chambaz i Jean-Pascal Léger, entre altres. Obté el Premi a les Arts de la CEOE, Madrid. És nomenat, a París, Officier de l'Ordre des Arts et des Lettres. Exposicions individuals: Galeria Clivages, París; «Ràfols-Casamada al Castell de la Geltrú», Castell de Vilanova i la Geltrú, i Joan Prats - Artgràfic, Barcelona. Exposicions col·lectives: «Three painters», Redfern Gallery, Londres; «Constantes del arte catalan actual», Museo Rufino Tamayo, Ciutat de Mèxic; «En México», Museo de Monterrey, Ciutat de Mèxic; «Barcelona en Murcia», Sala Verónicas, Múrcia; «Expressive European and American Drawings Through the 20th Century», The New York Academy of Art, Nova York; «Exhibition of Spanish Art in the 20th Century», Mie Prefectural Art Museum, Museu de les Belles Arts de Kintetsu, Osaka, i Sala Pelaires, Centre Cultural Contemporani, Palma de Mallorca. Publica Elpasseig delpoeta (Edicions Polígrafa, Barcelona). Viatja a Irlanda i la Gran Bretanya.

1992 Crea dues pintures murals per al Palau Sant Jordi, anella olímpica, Barcelona. Exposicions individuals: Sala Verónicas, Múrcia; Sala Pelaires, Centre Cultural Contemporani, Palma de Mallorca, i Galeria Joan Prats, Barcelona. Exposicions col·lectives: pavelló d'Espanya a l'Expo 92, Sevilla; «Constants de l'art català», Centre d'Art Santa Mònica, Barcelona; «Tro-pismes», Fundació "la Caixa", Tecla Sala, l'Hospitalet de Llobregat; Galerie Clivages, París, i «Homenatge a Joan Miró», Fundació Pilar i Joan Miró, Palma de Mallorca.

1993 Exposicions individuals: Galería Soledad Lorenzo, Madrid; Joan Prats Gallery, Nova York; Galería Sur, Santander, i «Joies d'artista», Escofet-Balart, Barcelona. Exposicions col·lectives: «Le papier (I)», Galeria Clivages, París; «In the Spirit of Joan Prats», Anderson Gallery, Buffalo, Nova York; «Veure Miró», Fundació "la Caixa", a Madrid,

Barcelona i Mallorca; Ajuntament del Prat, el Prat de Llobregat; «L'aire», Iberia, itinerant als Estats Units i l'Amèrica Llatina; «Gent Catalana», Galeria Carles Taché, Barcelona, i «6 anys amb Joan Miró», Museu de Granollers. Institut d'Estudis Nord-americans de Barcelona publica Four Timescapes, una edició bilingüe dels seus poemes en versió de D. Sam Rams. 24 Dedicacions individuals: Galerie Clivages, París; baye des Cordeliers, Châteauroux, França; b Maria Girona, Galeria Cadaqués, Cadaqués; Galeria La Nau, València, i Galeria Joan Prats i Joan Prats - Artgràfic, Barcelona. Dedicacions col·lectives: «Col·lecció Testimoni», Fundació "la Caixa", Barcelona; «El color de sueños», Galería Jorge Mara, Madrid; Sala aires, Centre Cultural Contemporani, Palma Mallorca, i «El color de las vanguardias», Fundación Argentaria, Madrid. Apareixen el llibre de poemes Hoste del dia litoral Columna, Barcelona) i Album Ràfols-Casamada. Veure és sentir, coeditat per Quaderns Crema i Fundació Eina. Publica D'un mateix traç. Fulls de dietari

1978-33 (Edicions 62, Barcelona).)5 ïosicions individuals: Sala Robayera, Miengo, ntàbria; «Peintures, dessins 1982-1994», isée Ziem, Martigues, França; Museu de la itat, Vila-real, Castelló; «Peintures mari-ics», Musée de Dieppe, Dieppe, França; ^ella de Sant Sadurní d'Anoia, i Banco Zara-ano, Saragossa. ïosicions col•lectives: «Art catalan contem-ain», Espace Belleville, Montpellier, França, .e papier (II)», Galerie Clivages, París.

Barcelona i Mallorca; Ajuntament del Prat, el Prat de Llobregat; «L'aire», Iberia, itinerant pels Estats Units i l'Amèrica Llatina; «Gent d'Eina», Galeria CarlesTaché, Barcelona, i «6 artistes amb Joan Miró», Museu de Granollers. L'Institut d'Estudis Nord-americans de Bar-celona publica Four Timescapes, una edició bi-lingüe dels seus poemes en versió de D. Sarn Abrams.

1994 Exposicions individuals: Galerie Clivages, París; Abbaye des Cordeliers, Châteauroux, França; amb Maria Girona, Galeria Cadaqués, Cada-qués; Galeria La Nau, València, i Galeria Joan Prats i Joan Prats - Artgràfic, Barcelona. Exposicions col•lectives: «Col•lecció Testimoni», Fundació "la Caixa", Barcelona; «El color de los suenos», Galería Jorge Mara, Madrid; Sala Pelaires, Centre Cultural Contemporani, Palma de Mallorca, i «El color de las vanguardias», Fundación Argentaria, Madrid. Apareixen el llibre de poemes Hoste del dia (Editorial Columna, Barcelona) i Album Ràfols-Casamada. Veure és sentir, coeditat per Quaderns Crema i Fundació Eina. Publica D 'un mateix traç. Fulls de dietari 1978-1983 (Edicions 62, Barcelona).

1995 Exposicions individuals: Sala Robayera, Miengo, Cantàbria; «Peintures, dessins 1982-1994», Musée Ziem, Martigues, França; Museu de la Ciutat, Vila-real, Castelló; «Peintures mari-times», Musée de Dieppe, Dieppe, França; Capella de Sant Sadurní d'Anoia, i Banco Zara-gozano, Saragossa. Exposicions col•lectives: «Art catalan contem-porain», Espace Belleville, Montpellier, França, i «Le papier (II)», Galerie Clívages, París.

1996 Exposicions individuals: Galerie Clivages, París; «Ràfols-Casamada 1986-1995», Palacio de los Condes de Gabia, Granada; Casa del Cordón, Burgos; Sala Amós Salvador, Logronyo, i Cen-tre Cultural Torre Vella, Salou. Exposicions col•lectives: Galeria Àmbit, Bar-celona; «Autour du photographe Michel Dieuzaide», Galerie du Théâtre de Saint Quentin-en-Yvelines, Montigny, França; «Papiers à dessein (I)», Galerie Art et Essai, Universitat de Rennes, França, i «Vu, Ecrit par Antoine Gra-ziani», Maison Communale, Penta-di-Casinca, Còrsega, França.

1997 Exposicions individuals: Art Centre d'Andorra, Andorra; Fundación Duques de Soria; Galerie Pro-Arte, Friburg, Alemanya, i «Gravures», Galerie Molière, Compiègne, França. Exposicions col•lectives; «Superfície-color-pintura dels setanta a Barcelona», MACBA, Barcelona; <Arcady, Alberto Giacometti, Ràfols-Casamada et Pierre Tal-Coat», Galerie Clivages, París, i «Saga 97», Galerie Clivages, París.

1998 Li concedeixen la Medalla d'Or d'Artesantander. Exposicions individuals: Museu de Mataró i Caixa Laietana, Mataró; Fundació Caixa de Manresa, Manresa;

Galeria Joan Prats, Barcelona; «Mirada sobre el paper», Galeria Joan Prats - Artgràfic, Barcelona; Galería Metta, Madrid; «Peintures récentes 1986-1997», Centre des Arts Plastiques, Royan, França, i Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, Barcelona. Exposicions col·lectives: «Arte español contemporáneo», Fundació "la Caixa", Màlaga; Sala Pelaires, Mallorca; «Poesia visual a Catalunya», Centre d'Art Santa Mònica, Barcelona, i Galeria Tres Punts, Barcelona.

Publica Huésped del día. Dietario 1973-1984 (Ediciones de la Rosa Cúbica, Barcelona).

1999 Es constitueix el patronat per a la creació de la Fundació Ràfols-Casamada - Maria Girona (Casa Bas, Capellades). Exposicions individuals: Galería Altxerri, Sant Sebastià; «Papers d'abril», Espai Guinovart, Agramunt; Galería V.G.O., Vigo; Galería Cervantes, Santander; Galeria Bennassar, Pollença, Mallorca; Galeria Italia, Alacant, i Galerie Vidal-Saint Phalle, París. Exposicions col·lectives: «Nulla Dies Sine Linea», Galería Metta, Madrid; «Arte español actual», Museo de Arte Contemporáneo Esteban Vicente, Segòvia; «La esencia del papel», Galería Marin Galy, Màlaga; FIAC, París, amb la Galerie Vidal-Saint Phalle, i «Assig, Gallo, Mackendree, Neumann, Ràfols-Casamada», Galerie Vidal-Saint Phalle, París.

2000 Fa una pintura mural per al Forum de la Nouvelle École Normale Supérieure de Lettres et Sciences Humaines de Lió, França. Exposicions individuals: «Gravures, dessins, livres illustrés», Centre Culturel Pierre Tal-Coat, Hennebont, França; Salon de Mars, Ginebra, amb la Galerie Vidal-Saint Phalle, París; Espace Écureuil, Tolosa de Llenguadoc, i Ca n'Apolònia, Sant Llorenç d'Escardassar, Mallorca. Exposicions col·lectives: «Homenatge a Alberti», Fundació Caixa Girona, itinerant per Catalunya; «Recortables», Galería Metta, Madrid; ARCO, Madrid, amb la Galeria Joan Prats - Artgràfic i la Galerie Vidal-Saint Phalle; «Cockrill, Messen-see, Michaux, Ràfols-Casamada», Galerie Vidal-Saint Phalle, París, i «Clivages, Gravures, peintures et livres», Bibliothèque Moretus Plantin, Namur, Bèlgica.

Publica Signe d'aire. Obra poètica, 1939-1999 (Edicions Proa, Barcelona), amb introducció de Ramon Balasch.

2001 És nomenat membre del Consell del Patronat de la Fundación Duques de Soria. Exposicions individuals: Galerie Vidal-Saint Phalle, París; «Dibuixos», Galeria Leonarte, València; Musée de Brou, Bourg-en-Bresse, França, i «Retrospectiva (1953-2001)», MACBA, Barcelona, i Centre Julío Gonzalez de l'IVAM, València.

Exposicions col·lectives: «Encuentro de arte español», Museo José Luis Cuevas, Ciutat de Mèxic; «Autour d'André du Bouchet», Centre Culturel Louis Aragon, Portes-lès-Valence, França; Salon de Mars, Ginebra, i Art Brussel, Brussel·les, amb la Galerie Vidal-Saint Phalle.

2002 Exposicions individuals: Musée des Beaux-Arts, Tourcoing, França; Hotel des Arts, Toló; Galeria Joan Prats, Barcelona; Espai d'Art-Cellers Torres, Pals del Penedès; Fundació Eina, Barcelona; «Il·lustracions», Círculo de Lectores, Barcelona i Madrid, i «Matèria viva», aiguaforts, Can Palauet, Mataró. Exposicions col·lectives: «Meninas», Fundación Telefónica, Madrid; «Impacte Gaudí», Centre d'Art Santa Mònica, Barcelona, i «Copyright Metta», Galería Metta, Madrid.

2003 Premi Nacional de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Exposicions individuals: «Albert Ràfols-Casamada. Obra reciente», Galeria Metta, Madrid; «Albert Ràfols-Casamada», Abadía de Santo Domingo de Silos, Silos; Galerie Vidal-Saint Phalle, París; «Ràfols-Casamada. La armonía oculta de las cosas», Museo de Navarra, Pamplona; «Ràfols-Casamada. Obra 1989-2002», Palacio de Revillagigedo, Gijón, i «Albert Ràfols-Casamada. Els espais del color. Pintura 1980-2003», Centre Cultural Metropolità Tecla Sala, l'Hospitalet de Llobregat. Exposicions col·lectives: «Otras Meninas», Sala Kubo Kutxaespacio del Arte, Sant Sebastià. Publica Elcolor de las piedras. Antología poética 1976-2002, Ediciones de la Rosa Cúbica, Barcelona i Espiral del temps (triapersonal), Cercle de Lectors, Barcelona, 2003.

2004 Exposicions individuals: «Els espais del color», Tecla Sala, l'Hospitalet de Llobregat, i Galerie Vidal-Saint Phalle, París.

2005 Exposicions individuals: «Matèria viva», aigua-forts, Santa Coloma de Gramenet, Santa Perpètua de Mogoda, Vic, Vilanova i la Geltrú i Capellades, i «30 anys de col·laboració», gravats, Galeria Joan Prats, Barcelona. Presentació del gravat Signes d'estiu al Museu Municipal de Tossa de Mar, que inicia la col·lecció d'obra gràfica d'Edicions de l'Eixample 2005-Abstracciones/Figuracions (1940-1975) Sala Exposicions de Caja Castilla - Albacete George Sand vista por 38 artistas Galeria Dionís Bennassar, Madrid.

Exposició '97 individual - Galeria Joan Prats. Barcelona

Exposició '97 de Gravats - 30 anys de col·laboració '97 - Artgràfic - Barna

Exposició '97 dibuixos operes del Liceu - Artgràfic. 2006 Exposició '97 internacional - començada a Guadalajara - Mexic Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación.

Museu Municipal a Tossa de Mar

AG Galeria d'art Girona

Gravat de col·lecció de la Companyia General d'Edicions Calcogràfiques.